24 שעות עם ברנשטיינים

הצעירה האלגאנטית הצטנפה בפינת הסכונית, האזינה בעיניים מעריצות לדברי הצעיר השחרחר שישב לידה. היא הקיזה תיירת אופיינית: שער בלונדי גזוז לפי אופנה הניו־יורקית האחרונה, פנים מוארכות ועדינות, שמלה אפורה שקטה.

„כאן התחילה דרך בורמה," הסביר הצעיר בתלהבות של פלמ"חניק פורץ־דרכים. „אני זוכר שכאשר עברנו כאן בפעם הראשונה, היינו צריכים לרדת ולדחוף את האוטובוס. היו אתנו גם אנשים מכובדים מהתזמורת הפילהרמונית. הם עזבו את הכלים שלהם ודחפו אתנו יחד."

ליד הקסטל הפליג הצעיר בתאור דרמתי של הקרבות שהצילו את ירושלים, ציטט פרקי תנ"ך מתאימים, חלק שבחים לצעירים האמיצים שנלחמו כאן.

לשאר הנוסעים במכונית לא היה מה להוסיף. הצעיר השחרחר מילא את זמנם בתורה־הדרך במומחיות של בן־בית. שמו היה: ליאונרד ברנשטיין, מנצח, פסנתרן וקומפוזיטור בעל שם בינלאומי. היה זה בצידו מאמץ לייצור יחסי־חיבה בין השתים האהובות עליו ביותר: אשתו הצעירה, פליציה מונטאלגרה כהן ברנשטיין — וישראל.

חלק בשחרור הנגב

את היכרותו הראשונה עם הארץ עשה ברנשטיין בשנה בה הגיעה המחיחות בארץ לש אה, עם פרוץ הקרבות הראשונים, לפי הזמנת התזמורת הפילהרמונית. לצעיר היהודי האמריקאי, שהלך והתרחק מעניני היהדות בארצו, היתה זו תגלית מהפכנית. הוא ביקר בקיבוצים, הופיע בפני מגוייסי הפלמ"ח, רקד הורה, חזר לניו־יורק כשפיו מלא שבחים לישראל ושירים עבריים.

כעבור שנה לא היתה הנהלת התזמורת זקוקה לכל מאמץ, כדי להביא את הכנסת שרכש את אהדת המנגנים והקהל, פעם ניכפה. מלחמת השחרור לא הסתיימה עדיין. הוא הירבה להופיע בפני חיילים, בנקודות

המנצח במטה

לא מזמן זרחה השמש. המנצח ואשתו עייפים עדיין מהופעת ליל אמש, אך יש לקום. הזוג לבוש הפיג'מות, אוכל במיטה ארוחת בוקר, תערובת של קפה, מיץ תפוזים וחלב קלוי, נוסח אמריקה, עם דג מלוח, נוסח ישראל.

ספר ובמחנות. לדבריו, מגיע לו אף חלק בנצחון צה"ל בנגב. מספר ברנשטיין: „לפני ההתקפה על עוג'ה אל־חפיר, הופעתי בפני יחידות צה"ל, בשדה פתוח, בבאר־שבע. מטוסים מצריים, שעברו אותה שעה כעלינו, הגיעו, כנראה, למסקנה שגילו ריכוז צבא ישראלי רציני, העומד לפתוח בהתקפה. אכן, צה"ל התקיף — אבל במקום אחר לחלוטין. המצרים, כמובן, לא ציפו לכך ונחלו מפלה. מאז יש לי הרשגה שגם לי חלק בשחרור הנגב."

פסנתרה של הדורה

בשנים שלאחר כך הפך ברנשטיין דמות לדוגמה בארץ. הצלחותיו, במקומות אחרים בעולם, נתקבלו בישראל בגאוה לאומית כמעט וכשהגיעה הידיעה שנשא לאשה את שחקנית הטלביזיה הנודעת, יהודית בת צ'לי, היה המאורע לחג פרטי של חובבי המוסיקה בארץ.

אולם הקריירה המוסיקלית של ברנשטיין התחילה זמן רב לפני ששימעו הגוי לישראל.

כאשר החליטה הדודה קלרה לעזוב את ביתה בבוסטון, חילקה את רהיטיה בין בני משפחתה. היתה זאת רק תוצאה של קפריזה של דודה מזדקנת, שהפסנתר נשלח דוקא למשפחת ברנשטיין, איש לא ידע מה לעשות בו עד אשר יום אחד, הרים לני, בן ה־10, את המכסה.

מאותו יום לא ידעו בני הבית מנוחה. הצליל הראשון שיצא מהכלי בגעת בו האצבע הזעירה, עורר הרים במיתרי נשמתו של הילד המדוכא והשתקן, קטן הקומה. ההורים החליטו לבחור את הרע במיעוטו: אם נגזר שלני ירעיש עולמות בעזרת הפסנתר, מוטב בבר שיינגן משהי אנושי. הם שלחו אותו למורה.

וואלטר חלה פתאום

לימודי המוסיקה שהיו בתחילה עניין צדדי, הפכו, עם התבגרותו של הנער, למרכז חייו. הוא המשיך להשתלם באוניברסיטה בהארוארד, הצטרף, אחרי סיום האוניברסיטה, למוסד קרטיס, בו החל ללמוד במיוחד את תורת הניצוח, בהדרכת פריץ ריינר, משך שנתיים. קורסים מרוכזים אלה לא סיפקו את ברנשטיין, הצמא לדעת, בחופשת הקיץ הוסיף ללמוד, מדי שנה בבית־הספר הקיצי למוסיקה אותו יסד המנצח המפורסם היהודי הרוסי־האמריקאי סרגי קוסביצקי. ח"ש מהר הפך ברנשטיין לתלמידו וידידו הקרוב ולאחד המורים החשובים בטנגלווד, בו היה, זמן קצר לפני כן אחד התלמידים.

כשסיים גם תור"ל מודים זה, שימש כשך תקופה ארוכה, כעוזר למנצחים מפורסמים, כמו ארתור רודזינסקי וברונו וואלטר.

הופעתו הפומבית הראשונה כמנצח נעשתה לפי כל הכלים המקובלים בחיי האכזנות: ברונו וואלטר, שעמד לנצח על קונצרט משודר של התזמורת הפילהרמונית הניויורקית, חלה ברגע האחרון. ברנשטיין נטל את השרביט במקומה זכה לתשואות הצופים והבקורת המוסיקלית.

מאותו רגע היתה ההצלחה מובטחת למנצח הצעיר. כאשר מת, לפני שנה, סרגיי קוסביצקי, היה ברנשטיין היחידי שישב ליד מיטתו של הגמוע, שביקש, כאילו,

בדרך

כשקוראת המ
בדד ליד הפסנ
נעזר בתווים ו
אהבה אי־רציונלית למוסיקה מ
לנגנו ככל שיוכל. הוא נהדר